

Onderwerp Onderzoek toekomstbestendige particuliere zwembaden
ter informatie

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 14 050

Bijlage(n) 3

Ons kenmerk 15575-2025

Datum 12-2-2025

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte lezer,

In december 2022 bent u in een brief (kenmerk [651483-2022](#)) geïnformeerd over ons voornemen om de toekomstbestendigheid in beeld te brengen van de drie particuliere zwembaden waar we als gemeente een subsidierelatie mee hebben, te weten: De Blinkerd Ten Boer, Scharlakenhof Haren en Zwembad Hoogkerk.

De drie genoemde particuliere zwembaden die door stichtingen worden geëxploiteerd hebben een grote maatschappelijke waarde. Door de inzet van vele vrijwilligers is de betrokkenheid van de lokale gemeenschap bij de voorziening groot. We hebben veel waardering voor de inzet die deze vrijwilligers doen om onze inwoners plezier te laten beleven aan sporten en bewegen. Ook vanuit financieel perspectief zijn stichtingszwembaden interessant, immers door de inzet van vrijwilligers zijn de kosten voor de exploitatie vele malen lager dan wanneer dit door professionals wordt gedaan. De stichtingen geven echter alle drie aan, in meer of mindere mate, te maken te hebben met uitdagingen rondom personeels-/vrijwilligerstekort, achterstallig onderhoud, het ontbreken van financiële middelen voor investeringen/verduurzaming en/of uitdagingen rondom de exploitatie door onder andere gestegen energielasten en veranderende wet- en regelgeving. Deze uitdagingen, tezamen met de constatering uit het capaciteitsonderzoek 2024 dat er krapte is in de gemeentebrede zwemwatercapaciteit, vormen de aanleiding voor dit onderzoek. Vooral overdekt zwembad Scharlakenhof speelt een belangrijke rol in de gemeentebrede zwemcapaciteit, omdat hier sprake is van structureel gebruik door onder andere verenigingen en voor zwemlessen.

Het onderzoek heeft als doel om de toekomstbestendigheid van voorgenoemde baden in beeld te brengen en te verkennen hoe hierop geacteerd kan worden, waarbij de insteek is *“vrijwillig waar het kan, professioneel waar het nodig is”*. Een toekomstbestendig zwembad duiden wij binnen dit onderzoek als een zwembad

Volgvel 1

waarbij er sprake is van continuïteit van de organisatie die kan inspelen op veranderende behoeften van de markt, veranderende wet- en regelgeving en in staat is om het zwembad veilig en duurzaam te exploiteren.

Het doel van deze brief is om u te informeren over de uitkomsten van dit onderzoek. Daarnaast wordt geschetst hoe uitvoering wordt gegeven aan de adviezen en hoe deze zich verhouden tot de begroting 2025 en het 'Masterplan (door)ontwikkeling sportvoorzieningen 2037', als onderdeel van de SIA.

Het proces

In het voorjaar van 2023 is gestart met het uitvoeren van een conditiemeting bij alle drie de zwembaden en er is een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor deze zwembaden opgesteld. Daarnaast is er in 2023 personele en financiële ondersteuning geboden aan zwembad Hoogkerk om het zwembad, na een periode van sluiting, weer geopend te krijgen. Met succes, want er is inmiddels weer een enthousiast bestuur actief en vele inwoners hebben de weg naar het zwembad in Hoogkerk weer gevonden. Daarnaast hebben we in 2023 voor alle zwembaden (zowel de particuliere zwembaden als de gemeentelijke zwembaden van Sport050) een landelijke subsidie aangevraagd die een incidentele tegemoetkoming biedt in de meerkosten voor energie (SPUK MEOZ). Deze subsidie is gehonoreerd.

Vervolgens is adviesbureau OLCO gevraagd om vervolgonderzoek te doen en een brede analyse op te stellen waarbij het gebouw (MJOP, duurzaamheid en technische levensduur), de technische installaties, de exploitatie, (wijzigingen in) wet- en regelgeving, financiële draagkracht en de vitaliteit van de organisatie onder de loep worden genomen. Op basis van deze analyse en gesprekken met de stichtingsbesturen zijn aanbevelingen opgesteld voor een toekomstbestendige exploitatie- en eigendomsvorm van de desbetreffende zwembaden. Parallel aan het onderzoeksproces hebben we met de tussentijdse resultaten kunnen anticiperen op de begroting 2025 en de SIA, zodat we tijdig vervolg kunnen geven aan de adviezen die uit het onderzoek voortvloeien.

De uitkomsten van het onderzoek en de voorgenomen acties zijn besproken met de Sportkoepel en de Adviescommissie voor de Sport. Zij reageren positief op de uitkomsten en de voorgenomen acties. De Adviescommissie voor de Sport heeft ervoor gekozen om een zienswijze te schrijven (zie bijlage). Het advies van hen om in te zetten op het delen van kennis en expertise door Sport050 en tussen de baden onderling is waardevol, zien we ook terug in de rapportage van OLCO en is daarom ook opgenomen in de vervolgacties.

Uitkomsten onderzoek

Onderstaand wordt per zwembad gestart met een korte situatieschets en worden vervolgens de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek weergegeven en de voorgestelde vervolgacties uiteengezet. De rapportages met daarin de onderzoeksresultaten en het advies van OLCO zijn te vinden in de bijlagen.

Algemeen

Het beheren en exploiteren van zwembaden is de afgelopen jaren complexer geworden. Zowel bureau OLCO, met ervaringen in diverse gemeenten, als ook de zwembadspecialisten van Sport050 beamen dit. In het kader van de nieuwe

Volgvel 2

Omgevingswet worden er de komende jaren hogere eisen gesteld aan zwembaden en ook op het gebied van verduurzaming liggen er uitdagingen. Het exploiteren van een zwembad wordt daarmee steeds specialistischer en dat vraagt om specifieke expertise. Tegelijkertijd zien we dat het steeds lastiger wordt om vrijwilligers en badpersoneel te vinden. De beleidsmatige vraag of het wenselijk is dat we als gemeente meer ondersteuning bieden aan de particuliere zwembaden lijkt daarmee onontkoombaar. Daarnaast is goede spreiding van zwemcapaciteit binnen de gemeente een beleidsuitgangspunt en hebben deze zwembaden ook een belangrijke functie voor de leefbaarheid en het stimuleren van bewegen in de kernen Haren, Ten Boer en Hoogkerk. Vertrekpunt voor het onderzoek was dan ook om in beeld te brengen wat er nodig is om de zwembaden voor de toekomst te behouden.

Zwembad Scharlakenhof Haren (overdekt zwembad)

Scharlakenhof is in 1975 in gebruik genomen en had destijds een binnen- en een buitenzwembad. In 1990 is het buitenbad gesloten. Nadat de voormalige gemeente Haren besloot om het zwembad af te stoten, hebben enkele inwoners van Haren het initiatief genomen om het zwembad in stand te houden middels de oprichting van de Stichting Exploitatie Zwembad Scharlakenhof (SEZS). De toenmalige gemeente Haren heeft het zwembad middels een langjarige erfpachtconstructie overgedragen aan SEZS en een exploitatieovereenkomst afgesloten voor 10 jaar. In de periode tussen 2011-2013 is het zwembad gerenoveerd en heeft de toenmalige gemeente Haren de investering in de renovatie van de afgekeurde technische installatie gefinancierd middels een lening (à € 700.000) met een aflossing in 10 jaar. Na de herindeling is de overeenkomst één-op-één overgedragen. De geldlening is in oktober 2024 door SEZS afgelost. De exploitatieovereenkomst is recent verlengd tot 1 september 2025. De jaarlijkse exploitatiebijdrage betrof €174.439 in 2024.

Afgelopen september heeft SEZS het 10-jarig bestaan gevierd. De stichting heeft in de afgelopen 10 jaar met inzet van vele vrijwilligers het zwembad draaiende gehouden en een stabiel aantal bezoekers mogen verwelkomen. De verbondenheid van de gemeenschap in Haren bij het zwembad is groot en de inzet van SEZS wordt dan ook zeer gewaardeerd. Helaas is SEZS door verschillende oorzaken niet in staat gebleken om groot onderhoud aan het zwembad te doen, waardoor er sprake is van fors uitgesteld onderhoud. Verandering in wet- en regelgeving, een energiecrisis, stijgende prijzen en een Corona-crisis maakten het voor een vrijwilligersorganisatie niet eenvoudig om met beperkte middelen groot onderhoud uit te voeren.

In het onderzoek van OLCO zijn verschillende scenario's uitgewerkt. Een aantal scenario's gericht op renovatie, een aantal gericht op nieuwbouw en een scenario waarbij er niet extra geïnvesteerd wordt. De uitwerking van de scenario's laat zien dat bij het terugbrengen naar een gemiddeld conditieniveau van het pand er dermate veel onderhoud nodig is, dat renovatie zou betekenen dat het pand al bijna tot op slopershoogte teruggebracht moet worden. Renovatie betekent dat uitgegaan wordt van de huidige configuratie. Nieuwbouw geeft flexibiliteit om de keuze voor bijvoorbeeld het aantal bassins en de functionele ruimten af te stemmen op de toekomstige behoefte en biedt meer mogelijkheden voor verduurzaming en dus mogelijkheden tot lagere exploitatielasten. OLCO adviseert daarom voor nieuwbouw te gaan, omdat dit meer mogelijkheden biedt tot toekomstbestendige bouw, exploitatie en mogelijkheden biedt om tot koppelkansen te komen.

Behoud van de zwemcapaciteit in Haren zorgt voor een goede spreiding van zwemcapaciteit in de gemeente en is nodig gezien de constatering uit het capaciteitsonderzoek 2024 dat er reeds gemeentebrede krapte is qua zwemcapaciteit. Deze druk op de zwemcapaciteit zal in de toekomst alleen maar toenemen door de groei van de gemeente. Behoud van dit zwembad voorkomt extra druk op de aanwezige capaciteitskrapte in de andere zwembaden en bijvoorbeeld toename van wachtlijsten voor zwemlessen. Zoals in de inleiding reeds benoemd, vervult het zwembad daarnaast een belangrijke functie voor de inwoners. We willen daarom blijven inzetten op behoud van een zwemvoorziening in Haren en verkennen daarvoor verschillende nieuwbouwsenario's.

Uit de marktanalyse door OLCO blijkt dat op basis van de huidige bezetting en de verwachte demografische ontwikkelingen en maatschappelijke trends in het verzorgingsgebied, nieuwbouw met de focus op begeleide zwemactiviteiten (instructie, doelgroepen, verenigingen) en banenzwemmen het best passend lijkt. Een functioneel bad wat inspeelt op de blijvende vraag naar zwemles en een toenemende vraag naar senioren zwemmen, banen zwemmen, aquasporten en therapeutisch zwemmen. Recreatief zwembadbezoek waarbij het aspect 'vermaak' en daarmee dus ook product vernieuwing van groot belang is, past beter bij bijvoorbeeld zwembad Kardingse. Uit onderzoek blijkt ook dat inwoners voor "pretzwemmen" bereid zijn verder te reizen. OLCO adviseert dan ook om die recreatieve functie, die nu wel aanwezig is in het huidige zwembad, bij nieuwbouw in Haren niet terug te bouwen.

Vervolgacties zwembad Scharlakenhof op basis van uitkomsten:

- Omdat een nieuw zwembad er niet morgen staat, is besloten voor 2025 incidenteel een bedrag van €500.000 beschikbaar te stellen voor minimaal noodzakelijk onderhoud die het mogelijk maakt om het huidige zwembad in de nabije toekomst veilig open te kunnen houden. Dit bedrag is opgenomen in de begroting van 2025. De gemeente en SESZ maken gezamenlijk een noodzakelijk investeringsprogramma voor de komende periode. De keuze om de in de begroting gereserveerde budgetten voor 2026 en 2027 in te zetten voor investeringen in het huidige zwembad, wordt tegen die tijd gewogen in het licht van de SIA en de ontwikkelingen met betrekking tot verkenning nieuwbouw.
- Voor de langere termijn wordt een locatieonderzoek opgestart en worden koppelkansen verkend voor nieuwbouw van het zwembad in Haren. Bij het verkennen van nieuwbouw zullen we ook de rol van de gemeente gaan herijken/heroverwegen gezien het belang van deze overdekte zwemvoorziening voor de gemeentebrede capaciteit en de steeds complexer wordende wereld van de zwembaden. In de kosten voor de uitvoering van het Masterplan Sportvoorzieningen (SIA) is een conceptraaming opgenomen voor de nieuwbouw van het zwembad. Op basis van het locatieonderzoek en de verkenning van koppelkansen wordt deze raming verder uitgewerkt. Een concreter bedrag nemen wij op in de uitvoeringsagenda van het Masterplan die in de eerste helft van 2025 wordt opgeleverd. Het financiële perspectief van de gemeente is complex en de actualisatie van de raming (als onderdeel van de SIA) wordt bij de begroting van 2026 integraal afgewogen.

Zwembad Hoogkerk (openlucht zwembad)

Het zwembad is in eigendom en wordt sinds 1934 beheerd door Stichting zwembad Hoogkerk. Het zwembad is gerenoveerd in 1996 na een actie vanuit de Stichting zwembad Hoogkerk en een lening van de gemeente. In de zomers van 2021 en 2022 is het buitenbad helaas gesloten gebleven. Het eerste jaar als gevolg van de Covid-maatregelen, het tweede jaar als gevolg van een scheur in de bodem van het hoofdbad. In 2023 is met hulp van de gemeente en Vereniging Wijkraad Hoogkerk (VWH) een nieuw bestuur opgestaan en zijn de benodigde werkzaamheden uitgevoerd om het zwembad weer geopend te krijgen. De jaarlijkse exploitatiebijdrage betrof €104.500 in 2024.

Stichting Zwembad Hoogkerk heeft sinds 2023 een enthousiast en deskundig bestuur met veel vrijwilligers die het bad draaiende houden en waarbij de verbinding met de gemeenschap in Hoogkerk goed is. Er zijn vele plannen om tot een nog betere exploitatie te komen en te verduurzamen. De vitaliteit van het bestuur is dan ook goed te noemen en de stichting blijft graag eigenaar van het zwembad. Wel geeft het bestuur aan dat ze extra budget nodig hebben om de stijgende onderhoudskosten conform het MJOP te kunnen dekken en te kunnen verduurzamen en bestaat er een wens om kennis en ervaring uit te wisselen met zwembad de Blinkerd en met Sport050 met het oog op uitwisseling van badpersoneel en kennis over wet- en regelgeving.

Vervolgacties zwembad Hoogkerk op basis van uitkomsten:

- In de begroting van 2025 is €70.000 structureel extra gereserveerd om invulling te geven aan de uitkomsten van het onderzoek met betrekking tot onderhoud, verduurzaming en het komen tot kennisdeling.
- De komende periode wordt gebruikt om de uitkomsten van het onderzoek te vertalen naar concrete afspraken met de stichting over subsidie en samenwerking.

Zwembad De Blinkerd Ten Boer (openlucht zwembad)

Sinds 1996 heeft de voormalige gemeente Ten Boer de exploitatie van Sporthal (inclusief de kantine) 'De Tiggelhal' en het openlucht zwembad 'De Blinkerd' overgedragen aan Stichting BES (Beheer en Exploitatie van Sportvoorzieningen). De gemeente is eigenaar van het zwembad en de sporthal en de stichting voert het beheer over de accommodaties. Sinds de herindeling is de overeenkomst één op één overgedragen. De gemeente Groningen verleent jaarlijks subsidie voor de exploitatie en voor het groot onderhoud aan Stichting BES. Sport050 verzorgt het winter en zomer klaarmaken van het zwembad en biedt ondersteuning bij het onderhoud. In 2024 betrof de jaarlijkse exploitatiebijdrage €127.000 en de onderhoudssubsidie €29.174. Dit betreft de gemeentelijke bijdrage aan het zwembad, Stichting BES ontvangt separaat subsidie voor de exploitatie en onderhoud van de sporthal.

Het huidige bestuur ziet graag dat de gemeente een grotere rol gaat spelen als het gaat om de verantwoordelijkheid voor het voldoen aan wet- en regelgeving, financiën, personeel, aansprakelijkheid, etc. De huidige situatie van eigendom (bij gemeente) en exploitatie (bij stichting) zorgt voor een lastige constructie voor wat betreft de precieze demarcatie in (hoofdelijke) aansprakelijkheid tussen gemeente en stichting. Daarnaast geeft Sport050 aan dat de huidige vergoeding voor groot onderhoud niet dekkend is voor de inzet die in het zwembad door personeel van Sport050 wordt gedaan. Een wijziging in afspraken over beheer en onderhoud lijkt dan ook gewenst en samen met

Volgvel 5

de stichting zullen we gaan verkennen wat met vrijwilligers gedaan kan worden en waar de rol van de gemeente nodig is om het zwembad toekomstbestendig open te kunnen houden. De financiële implicaties hiervoor zijn nog niet in het onderzoek meegenomen en zullen de komende periode nader moeten worden verkend.

Vervolgacties zwembad De Blinkerd op basis van uitkomsten:

- In de begroting van 2025 is structureel €80.000 extra gereserveerd om invulling te geven aan de uitkomsten van het onderzoek met betrekking tot onderhoud en beheer en de grotere rol van de gemeente bij de exploitatie.
- De komende periode wordt gebruikt om de uitkomsten van het onderzoek te vertalen naar concrete afspraken en in beeld te brengen welke financiële consequenties dit heeft.

Vervolg

Samenvattend heeft het onderzoek:

- inzicht gegeven in de huidige staat van het vastgoed en de installaties en het benodigde onderhoud/ investeringen voor de toekomst welke zijn doorvertaald in verschillende adviezen;
- inzicht gegeven in de vraagstukken/uitdagingen waar de huidige stichtingsbesturen tegenaan lopen in de exploitatie en welke wensen ze hebben voor ondersteuning;
- gezorgd voor een nauwere relatie met de stichtingsbesturen, waarin een basis is gelegd voor toekomstige samenwerkingen en afspraken.

We hebben parallel aan het onderzoek de uitkomsten al grotendeels mee kunnen nemen in de begroting 2025 en de SIA. Hiermee zetten we ons in om de maatschappelijke waarde die deze zwembaden hebben in Haren, Ten Boer en Hoogkerk voor de toekomst te behouden. De komende periode zullen we de acties gaan uitvoeren en hier komen we bij u op terug. Omdat ieder zwembad zijn eigen dynamiek, beheervorm, uitdagingen en ondersteuningsbehoefte kent, betreft dit maatwerk en zijn dit dan ook afzonderlijke trajecten met een eigen tijdpad.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

locoburgemeester,
Carine Bloemhoff

locosecretaris,
Bert Popken

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.